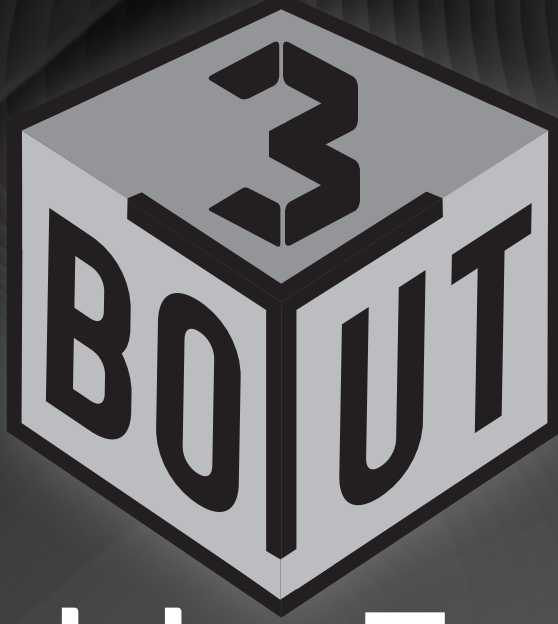

BİLGİ • BECERİ • YETERLİLİK

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8

28 f6y

BECE Rİ
TE MELLİ
YENİ NESİL
SORULARLA

Bir Kahraman Doğuyor

Osmanlı Devleti'nin Son Dönemleri

föy 1

XV. Yüzyıldan İtibaren Avrupa'da Yaşanan Gelişmeler

Ekonomik, dinsel ve düşünsel nedenlerle ortaya çıkan **coğrafi keşifler** sonucunda Avrupa, yeni kıtaları sömürge haline getirerek ekonomik yönden gelişmiştir. Edebiyat ve sanat alanında yaşanan gelişmeler aklın ön planda olduğu hümanizmin benimsenmesi **Rönesans**ı katolik kilisesinin etkisini yitirmesi **Reformu** ortaya çıkarmıştır. Avrupa'da dünya görüşünün değişmesiyle bilimsel gelişmeler ortaya çıkmış ve **Aydınlanma Çağı** yaşanmıştır. Üretim biçimlerinde yaşanan değişim **Sanayi İnkılabı**'nı ve sonucunda **sömürgeciliği** ortaya çıkarmıştır.

XV. Yüzyıldan İtibaren Osmanlı Devleti'nde Yaşanan Gelişmeler

XV. yüzyıldan itibaren hızla gelişen Osmanlı Devleti XVII. yüzyıldan itibaren askeri, siyasi ve ekonomik gücünü kaybetmeye başlamıştır.

Coğrafi keşiflerle, Osmanlı Devleti'nin egemenliğindeki İpek ve Baharat Yolları önemini yitirmiştir. Azalan gümrük gelirlerini artırma amacıyla **kapitülasyonlar** uygulanmış bu durum ekonomiye daha fazla zarar vermiştir. **Sanayi İnkılabı** Osmanlı ekonomisini olumsuz etkilemiştir. Devlet giderleri alınacak dış borçlarla karşılanmaya çalışılsa da başarı sağlanamamış alacaklı devletler tarafından Osmanlı gelir kaynaklarının büyük bir kısmına el koyan **Düyun-u Umumiye** teşkilatı kurulmuştur. Kapitülasyonlar ve Düyun-u Umumiye ile Osmanlı Devleti ekonomik olarak bağımsızlığını yitirmiştir.

FRANSIZ İHTİLALİ'NİN OSMANLI DEVLETİ'NE ETKİLERİ

OLUMLU

İhtilalle birlikte dünyaya yayılan hürriyet, eşitlik, adalet düşünceleri sonucunda Osmanlı Devleti'nde demokratikleşme hareketleri ortaya çıkmıştır.

OLUMSUZ

İhtilalle birlikte yayılan milliyetçilik akımının etkisiyle Osmanlı egemenliğindeki azınlıklar kendi devletlerini kurabilmek için ayaklanmışlardır.

XIX. ve XX. Yüzyıllarda Osmanlı Devleti

DEMOKRATİKLEŞME HAREKETLERİ

1839 TANZİMAT FERMANI

- Padişah Abdülmecit
- Bütün vatandaşlar kanun önünde eşittir.
- Padişahın gücünün üstünde kanun gücü vardır.

1856 İSLAHAT FERMANI

- Padişah Abdülmecit
- Azınlıklarla Müslümanlar eşit hale getirildi.

1876 I. MEŞRUTİYET'İN İLANI

- Padişah II. Abdülhamit
- Jön Türkler etkilidir.
- İlk anayasa Kanun-i Esasi kabul edildi.
- Halk padişahın yanında yönetime katıldı.

1908 II. MEŞRUTİYET'İN İLANI

- Padişah II. Abdülhamit
- İttihat ve Terakki etkilidir.

Meşrutiyet yönetimine karşı olanlar tarafından çıkarılan 31 Mart Olayı, Hareket Ordusu tarafından bastırılmıştır.

Alıştırma

Kazanım: 8.1.1

Osmanlı Devleti'nin Son Dönemleri

A Aşağıdaki şemada özellikleri verilen düşünce akımlarının adını boş bırakılan yerlere yazın.

B Aşağıdaki cümleleri kutu içinde verilen ifadelerle tamamlayın.

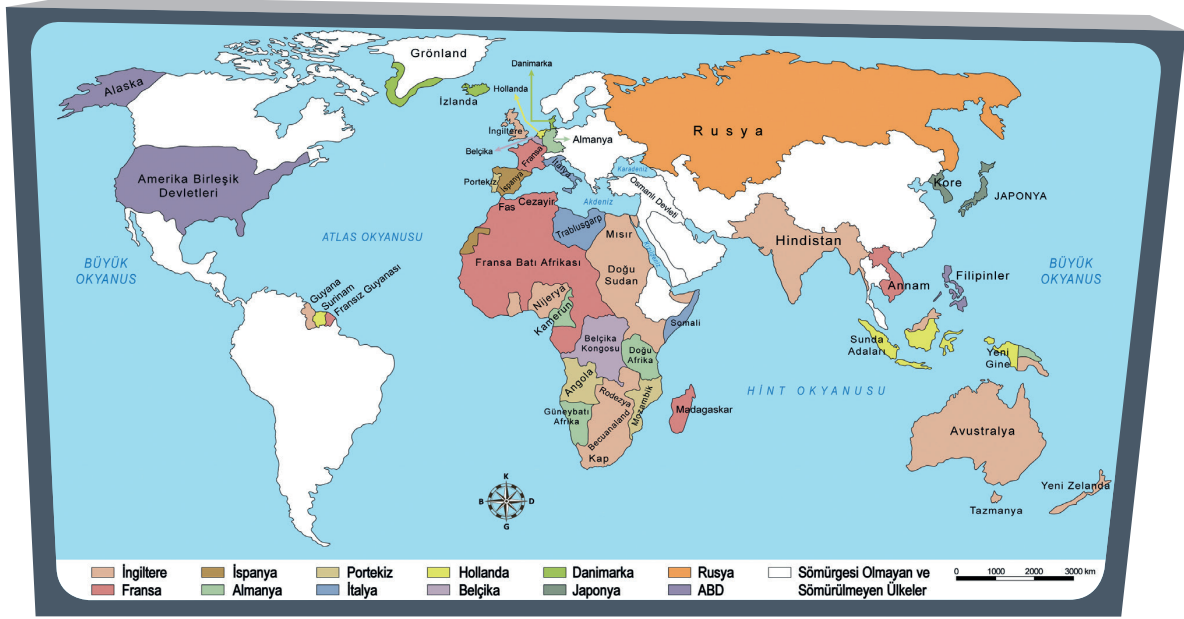
1. Avrupalı devletler tarafından gerçekleştirilen sonucunda Osmanlı Devleti'nin kontrolündeki İpek ve Baharat Yolları önemini, Akdeniz ticareti de canlılığını yitirdi.
2. XVIII. yüzyılda akılcılığa dayalı düşünce sisteminin egemen olduğu bu dönemde ortaya çıkan dünya görüşüne adı verilmiştir. Özgürlük, eşitlik, insan hakları gibi kavramların düşünce hayatına girmesi ve Fransız İhtilali'ne ortam hazırlamıştır.
3. XVIII. yüzyılda ortaya çıkan ile yayılan düşünceler çok uluslu Osmanlı İmparatorluğu'nu olumsuz etkilemiştir.akımı etkisiyle ülke sınırları içindeki farklı milletler Osmanlı'dan ayrılarak kendi devletlerini kurma isteğiyle ayaklanmaya başlamışlardır.
4. Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek ve Batılı devletlerin Osmanlıların iç işlerine karışmasını engellemek amacıyla ilan edilen din, dil, ırk farkı gözetmeksizin bütün Osmanlı vatandaşlarının kanun önünde eşit olduğu, padişahın gücünün üzerinde bir kanun gücü olduğu ilk kez kabul edilmiştir.
5. 1856'da Avrupalı devletlerin de baskısıyla adıyla yayınlanan bu fermanla azınlıkların hakları Müslümanlarla eşit hâle getirilmesine rağmen azınlık isyanları önlenememiştir.
6. II. Abdülhamit Jön Türklere meşrutiyete geçişle ilgili verdiği sözü tutmuş adıyla Türk tarihinin ilk anayasasını hazırlatarak meşrutiyeti ilan etmiştir.

- Tanzimat Fermanı
- Islahat Fermanı
- Sanayi İnkılâbı
- Coğrafi Keşifler
- Milliyetçilik
- Kanun-i Esasi
- Fransız İhtilali
- Aydınlanma Felsefesi

Alıştırma

Kazanım: 8.1.1

Osmanlı Devleti'nin Son Dönemleri

A Verilen haritadan yararlanarak kutuları aşağıdaki bilgiler doğruysa "✓", yanlışsa "x" ile işaretleyin.

1. Afrika kıtasının tamamı sömürge haline gelmiştir.
2. En çok sömürgesi olan devlet İngiltere'dir.
3. Osmanlı İmparatorluğu'nun Asya kıtasında sömürgeleri vardır.
4. Fransa'nın Asya, Afrika ve Amerika kıtalarında sömürgeleri vardır.
5. Almanya sömürgeci devletler arasında yer almaz.

B Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Sömürgecilik hangi gelişmeyle ortaya çıkmıştır?
2. Sömürgeciliğin ortaya çıkmasının nedenleri nelerdir?
3. Sanayi İnkılabı'nın Osmanlı Devleti'ne etkileri nelerdir?

Alıştırma

Kazanım: 8.1.1

Osmanlı Devleti'nin Son Dönemleri

Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1
1789 yılında Avrupa'da yaşanan hangi gelişme Osmanlı Devleti'ni olumsuz etkilemiştir?

.....
.....

3
Ham madde ve pazar ihtiyacının artmasına ve böylece sömürgeciliğin yayılmasına etki eden gelişme nedir?

.....
.....

5
I . Meşrutiyet'in ilanında etkili olan aydınların genel adı nedir?

.....
.....

7
II . Meşrutiyet'in ilanını zorunlu hâle getiren ayaklanmalar kimler tarafından çıkarılmıştır?

.....
.....

9
Osmanlı Devleti Kuzey Afrika'daki son toprak parçasını hangi savaşla kaybetmiştir?

.....
.....

2
Fransız İhtilali ile ortaya çıkan hangi akım Osmanlı Devleti'nin çok uluslu yapısını etkilemiştir?

.....
.....

4
Tarih: 3 Kasım 1839
Amaç: Osmanlı Devleti'nin dağılmasını önlemek için ilan tarihi ve amacı verilen gelişme nedir?

.....
.....

6
Türk tarihinin ilk anayasasının adı nedir?

.....
.....

8
II . Meşrutiyet'in ilanından sonra yeni rejime karşı çıkan gerici nitelikli ayaklanmanın adı nedir?

.....
.....

10
Edirne ve Kırıkireli hangi savaşla Osmanlı Devleti tarafından geri alınmıştır?

.....
.....

1.

Şekildeki bilgilere göre numaralandırılmış yerlere aşağıdaki gelişmelerden hangileri getirilmelidir?

I	II	III	IV
A) Tanzimat Fermanı	Islahat Fermanı	I. Meşrutiyet	II. Meşrutiyet
B) Islahat Fermanı	Tanzimat Fermanı	II. Meşrutiyet	I. Meşrutiyet
C) I. Meşrutiyet	II. Meşrutiyet	Islahat Fermanı	Tanzimat Fermanı
D) Islahat Fermanı	I. Meşrutiyet	II. Meşrutiyet	Tanzimat Fermanı

2.

20. yüzyıl başlarında Osmanlı Devleti

Verilen haritaya göre,

- İngiltere ve Fransa önceden Osmanlı egemenliğindeki topraklarda sömürgeler kurmuştur.
 - Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika ile kara bağlantısı kalmamıştır.
 - Balkanlarda Fransız İhtilali'yle dünyaya yayılan milliyetçilik akımının izleri görülmektedir.
- ifadelerinden hangileri söylenebilir?**

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

(3 ve 4. soruları aşağıdaki bilgiye göre yanıtlayın.)

1 839 Gülhane Hatt-ı Şerifi Osmanlı ordusunun Nizip'te uğradığı o feci yenilginin hemen arkasından muzaffer Mehmet Ali Paşa'ya karşı Avrupa'nın desteği gerektiğinde gelmişti. 1856 Hatt-ı Hümayunu da Kırım Savaşı'ndan hemen sonra Türkiye lehine bir barış antlaşması yapabilmek için Batı'nın yardımseverliğine ihtiyaç olduğunda ortaya çıkmıştı. Şimdi ise mükemmel bir zamanlamayla hem müdahale ve himaye planlarının önüne geçmek hem de Rusya'ya karşı ufukta beliren savaşta Batı'nın desteğini alabilmek için reform yanlısı bir sadrazam göreve getirildi ve hürriyetçi bir anayasa kabul edildi.

(Bernard Lewis, *Modern Türkiye'nin Doğuşu*, sy. 226-227'den alınmıştır.)

3. Bilgide altı çizili ifadedeki gelişme, göreve getirilen sadrazam ve anayasa aşağıdakilerin hangisinde verilmiştir?

	Gelişme	Sadrazam	Anayasa
A)	I. Meşrutiyet	Mithat Paşa	Kanun-i Esasi
B)	II. Meşrutiyet	Niyazi Bey	Kanun-i Esasi
C)	I. Meşrutiyet	Ziya Paşa	Teşkilat- Esasiye
D)	II. Meşrutiyet	Mithat Paşa	Kanun-i Esasi

4. Verilen açıklamaya göre,

- XIX. yüzyılda Osmanlı Devleti'ndeki ıslahatlarda yabancı devletlerin desteği alınmıştır.
- Osmanlı yönetimde özgürlükçü yönde değişim yaşanmıştır.
- Osmanlı Anayasasının 1876'da ilanı Avrupa'da pek çok tartışmaya neden olmuştur.

ifadelerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

5. Aydınlanma Çağı'nda Avrupa'da bilimsel alandaki çalışmaların yanında üretimdeki teknolojide de gelişmeler yaşanmıştır. Mucitler üretimi geliştiren makineler icat etmiştir. James Watt kendisinden önce İngiliz mühendisler tarafından yapılan buhar makinesini geliştirmiştir. Böylece üretimde insan gücünün yerini makinelerin alması sağlanarak Sanayi İnkılabı başlamıştır. Buhar makineleri fabrikalarda, gemilerde lokomotiflerde kullanılmaya başlamıştır. Sanayi İnkılabı doğrudan veya dolaylı bir şekilde bütün dünyayı etkilemiş, önemli siyasi, ekonomik ve toplumsal değişimlere neden olmuştur. Bu inkılap Osmanlı Devleti'ni de etkilemiştir.

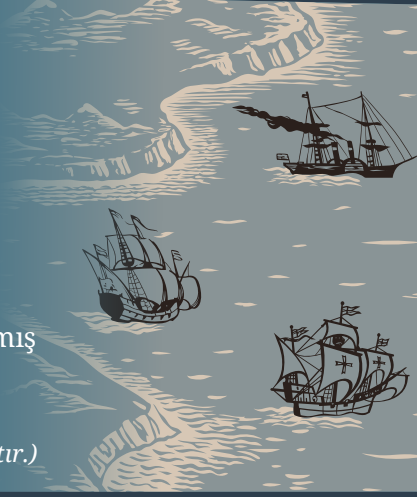
Verilen açıklamada aşağıdaki sorulardan hangisinin yanıtı yoktur?

- Sanayi İnkılabı'nın başlangıcı hangi gelişmeyle gerçekleşmiştir?
- Sanayi İnkılabı'yla üretimde nasıl bir değişim yaşanmıştır?
- Osmanlı Devleti Sanayi İnkılabı'ndan nasıl etkilenmiştir?
- Buhar makinesinin kullanıldığı yerler nerelerdir?

6.

Okyanus aşırı yolculuklara dayanıklı gemilerin yapılması, okyanus yollarının kullanılmasına ve Ümit Burnu'nun keşfine yol açmıştır. Bunun sonucu olarak Akdeniz bir iç deniz haline gelmiş dünyanın ekonomik merkezi Akdeniz'den Atlantik'e kaymıştır. Ümit Burnu'nun keşfedilmesiyle İpek Yolu'nun önemini kaybetmiştir. Kara taşımacılığına dayanan ve Doğu -Batı ticaretini sağlayan Osmanlıların hakim olduğu İpek Yolu'nun önemini yitirmesiyle bu yol üzerinden yapılan ticaret sekteye uğramış Osmanlı ekonomisi için hem iktisadi hem de sosyal açıdan onarılması mümkün olmayan sonuçlar doğurmuştur.

(Fatma Acun, Atatürk ve Türk İnkılap Tarihi, sy. 31'den alınmıştır.)

Verilen bilgideki Osmanlı ekonomisinde onarılması mümkün olmayan sonuçları ortaya çıkaran gelişme aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Fransız İhtilali B) Sanayi İnkılabı C) Coğrafi Keşifler D) Rönesans

(7 ve 8. soruları aşağıdaki bilgiye göre yanıtlayın.)

13 Nisan 1909'da başlayan isyanın giderek büyümesi ve kontrolden çıkması sonucu hükümet istifa ederek çekilmiş ileri gelen ittihatçılar da Rumeli'ye kaçmıştır. İsyân Rumeli'de duyulur duyulmaz kendini meşrutiyet ile özdeş gören İttihat ve Terakki 'nin tepkisi de gecikmemiştir. Hem muvazzaf askerlerin hem de halktan gönüllülerin katıldığı ve hareket ordusu adı verilen bir ordu ile İstanbul üzerine harekete geçilmiştir. Komutanlığını Mahmut Şevket Paşa'nın yaptığı ve Mustafa Kemal'in kurmaya subay olarak yer aldığı Hareket Ordusu 24 Nisan'da İstanbul'a girmiş ve ayaklanmayı bastırmıştır. 27 Nisan'da yeniden toplanan meclis olaylarda sorumluluğu olduğu gerekçesiyle II. Abdülhamit'in tahttan indirilmesine karar vermiştir.

(Temuçin Faik Ertan, Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti, sy. 41-42'den alınmıştır.)

7. Açıklaması verilen isyanla ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Meşrutiyetin getirdiklerine karşı çıkmış gerici niteliklidir.
B) Tarihe 31 Mart İsyânı olarak geçer.
C) İsyana karşı Rumeli'de tepkiler ortaya çıkmıştır.
D) II. Meşrutiyet döneminde örgütlenmeler engellenmiştir.

8. Verilen bilgideki altı çizili ifadeyle,

- I. Osmanlı Devleti'nde var olan egemenlik anlayışı değişmeye başlamıştır.
II. Kişi hak ve özgürlükleri alanında önemli gelişmeler yaşanmıştır.
III. Osmanlı padişahı yalnızca Şeyhülislamın fetvası ile değil meclis etkisiyle tahttan indirilmiştir.

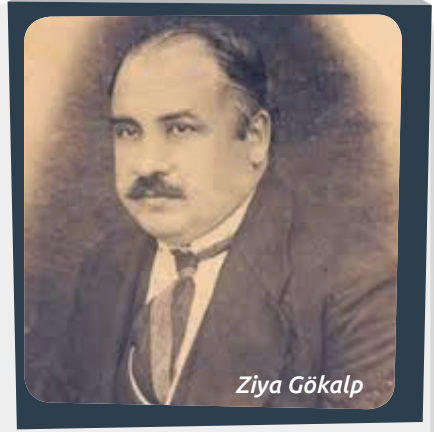
ifadelerinden hangileri söylenebilir?

- A) Yalnız I B) I ve III C) II ve III D) I, II ve III

(9 ve 10. soruları parçaya göre yanıtlayın.)

(I) Bir kültür hareketi olarak ortaya çıkan Türkçülüğün ideolojik olarak Türk ulusçuluğuna dönüşmesi II. Meşrutiyet döneminde ittihatçıların faaliyetleri ile olmuştur. (II) İttihatçılar çok ulusluluğu bırakıp Türkçülüğü savunmanın aynı zamanda imparatorluğu tasviye etmek anlamına gelmesinden dolayı çok ihtiyatlı davranmışlarsa da Osmanlıcılığın ve İslamcılığın çökmesi ile Türkçülük ön plana çıkmıştır. (III) Balkan Savaşları sonrası Türkçülük çok daha etkin biçimde taraftar bulmaya başlamıştır. (IV) Özellikle Ziya Gökalp, İttihat ve Terakki Fırkası'nın Türkçülük konusundaki temel ideoloğu olmuş ve Türkçülüğün Esasları adlı eseri ile bu alandaki düşünce birikimine katkı sağlamıştır. (V) II. Meşrutiyet döneminde Genç Kalemler ve Türk Yurdu gibi yayın organları ve Türk Ocakları gibi bir dernekle Türkçülük akımı bu dönemin giderek etkinliğini artıran temel düşüncesi haline gelmiştir.

(Temuçin Faik Ertan, Başlangıcından Günümüze Türkiye Cumhuriyeti, sy. 46'dan alınmıştır.)

Ziya Gökalp

9. Türkçülük akımının ön plana çıkmasında,

- I. Osmanlıcılık
- II. İslamcılık
- III. Batıcılık

düşünce akımlarından hangilerinin işlerliğini yitirmesi etkili olmuştur?

- A) Yalnız I B) I ve II C) II ve III D) I, II ve III

10. Numaralandırılmış cümlelerin hangilerinde Türkçülük akımının bir ideoloji haline gelmesini sağlayan isimler ve yayınlarla ilgili bilgi verilmiştir?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV D) IV ve V

11. XVIII. yüzyılda yetişen ve aydınlanma felsefesinin öncüsü olan aydınların, monarşi yerine insanların mutluluğunu önemseyen yeni bir devlet düzeniyle ilgili düşüncelerini benimseyen halk kitlelerinin krala ve uygulamalarına karşı çıkmasıyla ortaya çıkmıştır. Paris'te başlayan ihtilal kısa sürede tüm Fransa'ya yayılmıştır. Sonucunda krallık rejimi yıkılmış cumhuriyet ilan edilmiştir. İhtilalin yaydığı düşünceler tüm dünyayı etkisi altına almıştır.

Buna göre Osmanlı Devleti'nde yaşanan,

- I. Kanun-ı Esasi'nin kabulü
- II. Islahat Fermanı'nın ilanı
- III. Bulgaristan'ın bağımsızlığını ilanı

gelişmelerinden hangilerinde Fransız İhtilal'i'nin etkisinin olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız III C) I ve II D) I, II ve III

Bir Kahraman Doğuyor

Mustafa Kemal'in Çocukluk Dönemi ve Öğrenim Hayatı

föy 2

Atatürk'ün Hayatı

Mustafa Kemal, 1881 yılında bugün Yunanistan sınırlarındaki Selanik şehrinde doğmuştur. Annesi Zübeyde Hanım, babası Ali Rıza Efendi'dir. Babasının mesleği gümrük memurluğudur. Mustafa Kemal'in beş kardeşi vardır ancak onlar küçük yaşta ölmüş yalnızca Makbule Hanım yaşamıştır. 1888 yılında Ali Rıza Efendi ölünce Zübeyde Hanım çocuklarını tek başına büyütmek durumunda kalmıştır.

Mustafa Kemal'in Eğitim Gördüğü Okullar

Mustafa Kemal'in çocukluk ve gençlik döneminde ülkede eğitim - öğretim birliği yoktur. Geleneksel eğitim kurumlarının yanında askerî okullar ve batı tarzı eğitim veren okullar vardır. Mustafa Kemal'in eğitim gördüğü okullar kronolojik olarak şöyle sıralanabilir:

1.

Aşağıdaki öncül ve soru köküne göre seçenekleri oluşturun.

Mustafa Kemal'in doğduğu yıllarda Selanik'te Türklerle birlikte Bulgar, Sırp, Rum ve Yahudiler bir arada yaşıyordu.

Bu durumun sonucunda aşağıdakilerden hangisinin yaşandığı söylenemez?

- A)
B)
C)
D)

2.

Doğru yanıtın A seçeneği olduğu aşağıdaki soruda numaralandırılmış yerlere Atatürk'ün okuduğu okulların adını yazın.

- I.
II.
III.
IV.
V.

Mustafa Kemal'in okuduğu okullar aşağıdakilerin hangisinde kronolojik olarak sıralanmıştır?

- A) I – III – V – II – IV B) I – V – III – II – IV C) II – I – III – IV – V D) IV – II – III – I – V

3.

Mustafa Kemal'in eğitim hayatıyla ilgili yanıtın A seçeneği olduğu bir soru kökü oluşturun.

.....
.....

- A) Kurmay Yüzbaşı B) Üsteğmen C) Kurmay Albay D) Askerî Ataşe

4.

Doğru yanıtı işaretleyerek çözümünü yazın.

Mustafa Kemal'in babası Ali Rıza Efendi, onun çağdaş yöntemlerle eğitim veren Şemsi Efendi Okulu'na annesi Zübeyde Hanım ise geleneksel eğitimi benimseyen Mahalle Mektebi'ne gitmesini istemiştir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Osmanlı Devleti'nde eğitim kurumlarında birlik yoktur.
B) Zübeyde Hanım geleneklerine bağlı biridir.
C) Osmanlı Devleti'nin eğitim kurumlarının tamamı batı tarzı eğitim verir.
D) Ali Rıza Efendi yeniliklere açık biridir.

Çözüm:

.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....
.....

Alıştırma

Kazanım: 8.1.2-8.1.3

Mustafa Kemal'in Çocukluk Dönemi ve Öğrenim Hayatı

Aşağıdaki boşlukları uygun ifadelerle doldurun.

1

Mustafa Kemal'in Manastır Askerî İdadisinde öğretmeni Mehmet Tevfik Bey sayesinde ilgi duymaya başladığı alan.

.....

2

Mustafa Kemal'in vatan ve millet sevgisinin oluşumunda etkili olan kişi.

.....

3

Mustafa Kemal'in ülke sorunlarıyla daha yakından ilgilenme fırsatı bulduğu okul.

.....

4

Osmanlı Devleti'nin Balkan topraklarında Mustafa Kemal'in doğduğu şehir.

.....

5

Mustafa Kemal'in, annesinin isteği ile gittiği okul.

.....

6

Mustafa Kemal'in edebiyat ve hitabetle ilgilenmesini sağlayan arkadaşı.

.....

7

Mustafa Kemal'in babasının isteği üzerine Mahalle Mektebi'ni bırakarak devam ettiği okul.

.....

8

Mustafa Kemal'in Kurmay Yüzbaşı olarak mezun olduğu okul.

.....

Aşağıdaki soruları yanıtlayın.

1. Lise eğitimini almak üzere bu şehre gelen Mustafa Kemal bu okulda edebiyat ve şiiri kendisine sevdiren ve hayatında önemli bir yeri olan arkadaşlarıyla tanışmıştır.
Açıklaması verilen okulun adı nedir?
2. Mustafa Kemal'in babası Ali Rıza Efendi yeniliklere açık olduğu için onun yeni okullardan birine gitmesini isterken annesi Zübeyde hanım onun dinsel eğitim veren mahalle okuluna yazılması konusuna ısrarcı olmuştur. Sonunda çözüm yolu bulunmuş Mustafa Kemal önce Mahalle okuluna çok geçmeden de yeni düzen okuluna kayıt yaptırılmıştır.
Açıklamadaki altı çizili okulun adı nedir?
3. Bu şehirde Mustafa Kemal'in çocukluğu geçmiş, eğitim görmüş ve aynı zamanda görev yapmıştır. Ege Denizi'ne kıyısı olan demiryolu ile dünyanın farklı yerlerine ulaşım imkanı sağlayan bu şehir aynı zamanda gelişmiş bir ticaret kentidir.
Açıklaması verilen şehrin adı nedir?
4. • Eserlerinde vatan, millet ve hürriyet kavramlarını kullanmıştır.
• Vatan şairi olarak anılır.
Verilen özelliklere sahip Mustafa Kemal'i etkileyen şair ve yazar kimdir?
5. Geçmiş öğrenmenin önemini farkında olan Mustafa Kemal'in ülke sorunlarıyla yakından ilgilenmesinde çeşitli siyasi fikirler üretmesinde ve lider olarak yetişmesinde bu alana duyduğu ilginin etkisi büyüktür.
Açıklamadaki ilgi alanı nedir?
6. Mustafa Kemal, Manastır Askeri idadisindeyken gerçekleşen 1897 Osmanlı - Yunan savaşından etkilenmiştir. Manastır'dan yola çıkan askerleri görünce küçük yaşta olmasına rağmen o da cepheye gitmek istemiştir.
Mustafa Kemal'in bu isteği onun hangi özelliği ile ilişkilendirilir?
7. Mustafa Kemal'in Harp Akademisine girme konusunda Ali Fuat Cebesoy şunları anlatmaktadır: "Bir gün kurmay subay olamazsan ne yaparsın?" diye yarı ciddi yarı şaka katılan sınıf arkadaşımız Arif'i anında susturmuştu. – Seni bilmiyorum fakat ben kesinlikle kurmay subay olacağım.
Bu burum Mustafa Kemal'in hangi özelliğini yansıtmaktadır?
8. Mustafa Kemal Fransızca bilen arkadaşı Ali Fethi aracılığıyla Fransız aydınlarının eserlerini okumuştur. Böylece milliyetçilik, eşitlik, özgürlük ve ulusal egemenlik kavramlarıyla tanışmış gelecekte kuracağı yeni Türkiye için bu fikirlerden esinlenmiştir.
Açıklamada geçen Fransız aydınları kimlerdir?
.....
9. Verilen açıklamadaki boşlukları uygun isimlerle doldurun.
Osmanlılık yerine Türk duygusunu dile getiren ulusal şair batı uygarlığının örnek alınmasını savunan, Mustafa Kemal'in değer verdiği diğer şair ve yazarlardır. Türkçülük akımının öncüsü da Mustafa Kemal'in düşünce ve uygulamaları üzerinde önemli etkisi olmuştur.

(1 ve 2. soruları aşağıdaki bilgiye göre yanıtlayın.)

Balkan yarımadasının Ege Denizi kıyısındaki en büyük liman kenti olan Selanik aynı zamanda Eski Dünya diye anılan üç kıta arasındaki ticaret yollarının önemli bir kavşak noktasında bulunuyordu. Bu nedenle eski çağlardan beri komşu devletlerin ele geçirmek istedikleri çekim merkezlerinden biri olmuştur. Osmanlıların Rumeli'ye yerleştikleri dönemde Bizans İmparatorluğu tarafından Venedik Cumhuriyeti'ne bırakılan kente egemen olmak iki devlet arasında büyük bir mücadeleye yol açmıştı. 7 yıl süren savaş sonunda 1430'da Selanik Türk topraklarına katılmıştı. Osmanlı egemenliği altında büyük gelişmeler gösteren kent II. Bayezit'in İspanya'dan kovulan Yahudilere yerleşim izni vermesinden sonra Doğu Yahudiliğinin en önemli merkezi olurken Müslüman, Hıristiyan ve Musevilerin oluşturduğu çok uluslu ve çok kültürlü kentlerden biri haline gelmişti. 1895 sayımında kent nüfusu 78 202 olduğu görülmüştü.

Bunun farklı etnik gruplara dağılımı şöyleydi:

(Şerafettin Turan, Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik Mustafa Kemal Atatürk, sy.39'dan alınmıştır.)

1. Verilen bilgide, Selanik'i diğer Osmanlı şehirlerinden ayıran özellikler arasında aşağıdakilerden hangisine değinilmemiştir?

- A) Ticaret yollarının kavşak noktasında yer almasına
- B) Çok uluslu yapıya sahip olmasına
- C) Balkanlarda yer almasına
- D) Milliyetçilik akımından etkilenmiş olmasına

2. Verilen bilgiye göre,

- I. 15. Yüzyılda Balkanlarda Türk nüfusun arttığı
 - II. Selanik şehrinde etnik çeşitliliğin olduğu
 - III. Osmanlı Devleti'nde hoşgörü politikasının izlendiği
- ifadelerinden hangileri söylenebilir?**

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

3.

Makedonya yöresinin çocuğu olan Şevket Süreyya Aydemir başlıca oyunlarının çetecilik ve komitacılık olduğunu ve onu oynarken kuşaklarına bomba diye taş doldurduklarını anlatmaktadır. Aynı dönemi yaşayan Mustafa Kemal'in de kentteki gelişmelerden yararlanırken söz konusu dalgalanmaların etkisinde kalması kaçınılmazdı. Nitekim kendisi 1926'da Falih Rıfkı Atay ve Mahmut Soydan'a çocukluk anılarından söz ederken, "Biz Selanik'te tahmin edeceğimiz tarihlerde -görünüşte manası ne olduğunu bilmem- fakat özveriyle komitacılık yapıyorduk." demişti. H.C. Armstrong'un da vurguladığı gibi o da nihayet bir Makedonyalı idi ve her Makedonyalı gibi onun içgüdüleri de her türlü baskıcı otoriteye karşı koyma yolundaydı. Mustafa Kemal'in çocukluğunda tanıdığı olduğu ya da oyun diye katıldığı komitacılık ve çetecilik Harp Okulu'ndaki öğrenimi sırasında gerillacılık adıyla savaş sistemi olarak belleğine yerleşecekti.

(Şerafettin Turan, *Kendine Özgü Bir Yaşam ve Kişilik Mustafa Kemal Atatürk*, sy. 40-41'den alınmıştır.)

Verilen bilgide Mustafa Kemal'in düşünce yapısında ve kişiliği üzerinde aşağıdakilerden hangisinin etkili olduğu vurgulanmıştır?

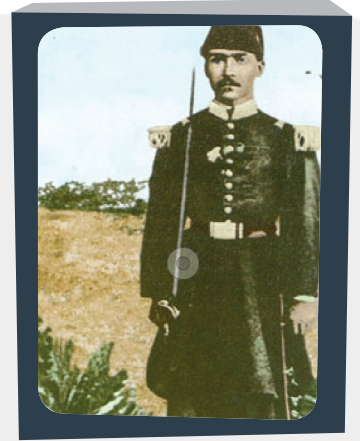
- A) Okuduğu okulların
C) Aydınların

- B) Yaşadığı şehirlerin
D) Öğretmenlerinin

4.

Mustafa'nın babası Ali Rıza Efendi'nin de evine, oğluna bırakabildiği tek hatıra bir kılıçtı. Ali Rıza Efendi'nin 1877 harbinde ve Mülkiye Gönüllü Taburundaki geçici subaylığı sırasında kuşandığı kılıç, bu evde daima saklanmıştı. Daha sonra ve kız kardeşinin anlattığına göre Mustafa doğduğu zaman bu kılıcı, babası onun beşiğinin başucuna asarak kılıca saygısını göstermişti. Mustafa da evde bu kılıçla daima oynamıştı.

(Şevket Süreyya Aydemir, *Tek Adam I*, sy.55'ten alınmıştır.)

Verilen bilgiye göre Ali Rıza Efendi'yle ilgili,

- I. Subaylığa eğiliminin olduğu
- II. Kılıcı gurur verici bir nesne olarak düşündüğü
- III. Kendisini ordunun bir parçası saydığı

gibi ifadelerden hangileri söylenebilir?

A) Yalnız I

B) I ve II

C) II ve III

D) I, II ve III

5.

Mustafa Kemal 1894'te Selanik Mülkiye Rüştiyesi'ne girdi. Orta öğrenimini burada tamamlayacaktı fakat kısmet olmadı. Burada yaşadığı olumsuz bir olaydan sonra okuldan ayrıldı. Büyükannesi bu kadar öğrenimi yeterli görüyordu. Annesi ise okuması taraftarıydı. Mustafa Kemal der ki:

“Onlar okusun mu okumasın mı? diye aralarında münakaşa ettikleri sıralarda ben kararımı çoktan vermiş bulunuyordum. Asker olacaktım. Komşu evde Kadri Bey adında bir binbaşı oturuyordu. Oğlu Ahmet, Askeri Rüştiye'ye devam ediyor ve mektep elbisesi giyyordu. Onu gördükçe ben de böyle bir elbise giymeye hevesleniyordum. Sonra sokaklarda subaylar görüyordum. Bu dereceye erişebilmek için takip edilmesi gereken yolun Askeri Rüştiye'ye girmek olduğunu da anlıyordum. Annemi şöyle bir yoklayım dedim. Hiç taraftar olmadı. Şiddetle reddetti.”

Mustafa Kemal ailesinden habersiz Askeri Rüştiye'nin kabul sınavlarına girdi ve kazandı. Sağladığı başarıyı göz önünde tutarak öğrenim süresi dört yıl olan Rüştiye'nin üçüncü sınıfına aldılar. Zübeyde Hanım bu emrivakıyı kabul etmek zorunda kaldı.

(Ali Fuat Cebesoy, *Sınıf Arkadaşım Atatürk*, sy.14-15'ten alınmıştır.)

Verilen metinden yola çıkarak Mustafa Kemal'le ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Çocuk yaştan itibaren kararlı bir tutum sergilemiştir.
- B) Amacı için tüm engelleri aşmıştır.
- C) Askeri okulda yaşadığı olumsuz olaydan dolayı okuldan ayrılmıştır.
- D) Selanik Mülkiye Rüştiyesi'de kısa bir süre eğitim görmüştür.

6. İşte Ömer Naci, Manastır Askeri İdadisi'nde Mustafa Kemal'in yakın arkadaşı oldu. Mustafa Kemal'e edebiyat ve hitabet aşkının onun aşılması veya onda bu kabiliyetlerin gelişmesine yardım etmiş olduğu bir gerçektir. Namık Kemal'i duymak, tanımak, onun gizlice ve elden ele dolaşan vatan şiirlerini bulmak, okumak, onun hepsi de yasak sayılan ve aslında birer vatanseverlik kasidesi olan tiyatro eserlerinin heyecanını tatmak bu heyecan havası içinde yaşamak ve yetişmek ileride bir dava güdecek olan her mektepli hele her asker öğrenci için şarttı. İşte Manastır idadisinde bu şartı Mustafa Kemal'e hatip Ömer Naci sağladı. Böylelikle Mustafa Kemal için Manastır idadisinde yeni bir düşünce ve görüş ufku açıldı. Mustafa Kemal idadide artık yalnız bir Osmanlı değil aynı zamanda Namık Kemal havasında bir vatansever ve hürriyetçi oldu.

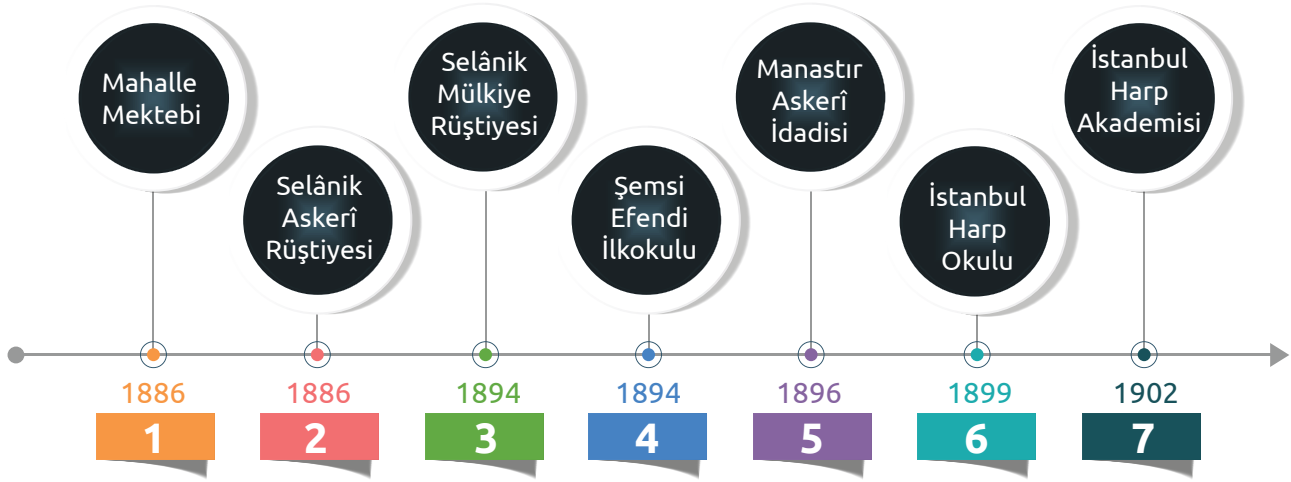
Verilen bilgiye göre,

- I. Mustafa Kemal'in kişiliğinin oluşmasında ve düşünce yapısının oluşmasında arkadaşlarının etkisi olmuştur.
- II. İdadi yılları Mustafa Kemal'in görüşlerinin değişmesinde önemli bir yere sahiptir.
- III. Namık Kemal'in eserlerinde vatan konusu işlenmiştir.

İfadelerinden hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) II ve III
- D) I, II ve III

7.

Mustafa Kemal'in okuduğu okullarla ilgili verilen kronolojide bir yanlışlık yapılmıştır. **Bu kronolojideki yanlışlık hangilerinin yer değiştirilmesiyle giderilir?**

- A) 1 - 3 B) 2 - 4 C) 3 - 6 D) 5 - 7

8.

a Batı uygarlığının örnek alınması gerektiğini savunarak bu yöndeki düşünceleri ile Mustafa Kemal üzerinde özellikle inkılaplar döneminde etkili olmuştur. Mustafa Kemal "Ben inkılap ruhunu ondan aldım." sözü bu aydından nasıl etkilendiğinin kanıtıdır.

I. Tevfik Fikret

b O'nun düşünceleri, özellikle cumhuriyetin ilk dönemlerinde, devletin kültür politikaları belirlenmesi sırasında önemli bir etkiye sahiptir. Atatürk O'nun için, fikirlerimin babasıdır demiştir.

II. Namık Kemal

c Vatan sevgisi ve hürriyet gibi konuları coşkun bir şekilde işleyen aydın Mustafa Kemal'in kalbinde vatan sevgisi ve hürriyet aşkı gibi duyguların oluşmasında etkilidir. Mustafa Kemal meclis konuşmalarında O'nun şiirlerinden de örnekler vermiştir.

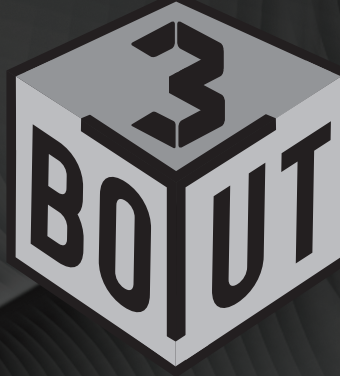
III. Ziya Gökalp

Mustafa Kemal'in düşünce yaşamının oluşumunda yerli ve yabancı çok sayıda aydın etkili olmuştur.

Buna göre görselleri ve hakkında bilgiler verilen aydınlar aşağıdakilerin hangisinde doğru olarak eşleştirilmiştir?

- A) I-a, II-c, III-b B) I-b, II-c, III-a C) I-a, II-b, III-c D) I-c, II-b, III-a

BİLGİ • BECERİ • YETERLİLİK

T.C. İnkılap Tarihi ve Atatürkçülük 8

28 f6y

BECERİ TEMELLİ
YENİ NESİL SORULARLA

Bu yayında yer alan t6m içerikler, “okuduğunu anlama ve yorumlama, akıl y6r6tme, yaratıcı d6ř6nme, problem 6zme” gibi becerileri geliştirici niteliktedir.

- **Bilgi grafikleri** aracılığıyla konuları daha iyi kavrayacak,
- **Beceri temelli** alıştırma ve etkinlik sayfalarıyla pekiştirme sağlayacak,
- Beceri temelli **yeni nesil** sorulardan oluřan testlerle yeterlilik 6lecek,
- **Yanıtlar f6y6** ile d6n6t sağlayacaksınız.

www.tudem.com

